

Spis treści

CZĘŚĆ I

1.	Budowa i funkcja skóry – Aneta Szczerkowska-Dobosz	3
1.1.	Symptomatologia dermatologiczna	3
1.1.1.	Wykwyty pierwotne	4
1.1.2.	Wykwyty wtórne	9
1.1.3.	Układ wykwitów	14
1.2.	Wywiad i badanie fizykalne	15
	Piśmiennictwo	15
2.	Choroby bakteryjne – Wioletta Barańska-Rybak	16
2.1.	Choroby o etiologii paciorkowcowej	16
2.1.1.	Róża	16
2.1.2.	Okoloodbytnicze paciorkowcowe zapalenie skóry	18
2.2.	Choroby o etiologii gronkowcowej	19
2.2.1.	Zapalenie mieszków włosowych	19
2.2.2.	Czyrak	21
2.2.3.	Ropnie mnogie niemowląt	22
2.2.4.	Gronkowcowy zespół oparzonej skóry	23
2.3.	Choroby o etiologii mieszanej	24
2.3.1.	Liszajec zakaźny	24
2.3.2.	Niesztowica	26
2.4.	Gruźlica skóry	27
	Piśmiennictwo	27
3.	Choroby wirusowe	28
3.1.	Infekcje wywołane przez wirusy HPV – Monika Konczalska	28
3.1.1.	Epidemiologia	29
3.1.2.	Brodawki zwykłe	29
3.1.3.	Brodawki podeszwowe	31
3.1.4.	Brodawki płaskie	33
3.1.5.	<i>Epidermodysplasia verruciformis</i>	34
3.2.	Infekcje wywołane przez wirusy HSV – Izabela Błażewicz	35
3.3.	Mięczak zakaźny – Monika Konczalska	41
3.3.1.	Objawy i przebieg	41
3.3.2.	Diagnostyka różnicowa	43
3.3.3.	Histopatologia	43
3.3.4.	Leczenie	44
	Piśmiennictwo	44
4.	Powierzchowne zakażenia grzybicze – Roman J. Nowicki	45
4.1.	Dermatofitozy	47
4.1.1.	Grzybica stóp	49

4.1.2.	Grzybica paznokci	52
4.1.3.	Grzybica skóry owłosionej głowy	56
4.1.4.	Grzybica skóry gładkiej.	59
4.1.5.	Grzybica rąk.	60
4.1.6.	Grzybica pachwin.	60
4.2.	Kandydozy skóry i błon śluzowych	61
4.2.1.	Kandydoza jamy ustnej	61
4.2.2.	Kandydoza wyprzeniowa	63
4.2.3.	Kandydoza pieluszkowa	63
4.2.4.	Kandydoza paznokci i wałów paznokciowych	63
4.2.5.	Kandydoza żołądzi i napletka	64
4.2.6.	Kandydoza sromu i pochwy	64
4.3.	Łupież pstry	66
	Piśmiennictwo	68
5.	Choroby pasożytnicze – <i>Hanna Ługowska-Umer</i>	69
5.1.	Świerzb	69
5.2.	Wszawica	71
5.2.1.	Wszawica głowowa	71
5.2.2.	Wszawica odzieżowa	71
5.2.3.	Wszawica łonowa	72
	Piśmiennictwo	73
6.	Choroby łojotokowe – <i>Michał Sobjanek</i>	74
6.1.	Trądzik zwyczajny	74
6.1.1.	Trądzik związany z przyjmowaniem steroidów anabolicznych	77
6.2.	Trądzik różowaty	80
6.3.	Łojotokowe zapalenie skóry	85
	Piśmiennictwo	87
7.	Łuszczycy – <i>Aneta Szczerkowska-Dobosz</i>	88
7.1.	Definicja	88
7.2.	Epidemiologia	88
7.3.	Etiologia i patogeneza	88
7.4.	Objawy	90
7.5.	Postacie łuszczycy	91
7.6.	Aktywność łuszczycy i jej przebieg	97
7.7.	Ocena ciężkości łuszczycy	98
7.8.	Rozpoznanie łuszczycy	99
7.9.	Leczenie łuszczycy	99
7.9.1.	Leczenie miejscowe	99
7.9.2.	Fototerapia	100
7.9.3.	Leczenie ogólne	100
	Piśmiennictwo	105
8.	Liszaj płaski – <i>Aneta Szczerkowska-Dobosz, Dorota Purzycka-Bohdan</i>	106
8.1.	Definicja	106
8.2.	Epidemiologia	106
8.3.	Etiologia i patogeneza	106
8.4.	Obraz kliniczny	107
8.5.	Rozpoznanie	109

8.6. Rozpoznanie różnicowe	110
8.7. Leczenie	110
Piśmiennictwo	111
9. Choroby alergiczne skóry	112
9.1. Pokrzywka – <i>Elżbieta Grubska-Suchanek, Roman J. Nowicki</i>	112
9.1.1. Definicja i obraz kliniczny	112
9.1.2. Podział i przyczyny pokrzywek	114
9.1.3. Diagnostyka pokrzywek	118
9.1.4. Różnicowanie pokrzywek	119
9.1.5. Ogólne zasady leczenia pokrzywek	119
9.1.6. Podsumowanie	121
9.2. Atopowe zapalenie skóry – <i>Aleksandra Wilkowska, Magdalena Trzeciak, Roman J. Nowicki</i>	122
9.2.1. Definicja	122
9.2.2. Epidemiologia	122
9.2.3. Etiologia i patogeneza	122
9.2.4. Obraz kliniczny AZS	126
9.2.5. Rozpoznanie	130
9.2.6. Różnicowanie	132
9.2.7. Leczenie	133
9.3. Wyprysk – <i>Aleksandra Wilkowska, Magdalena Trzeciak, Joanna Dawicka</i>	135
9.3.1. Alergiczny wyprysk kontaktowy (alergiczne kontaktowe zapalenie skóry)	136
9.3.2. Wyprysk kontaktowy z podrażnienia	141
9.3.3. Wyprysk pieniążkowy	141
9.3.4. Wyprysk potnicowy	142
Piśmiennictwo	142
10. Reakcje polekowe – <i>Elżbieta Grubska-Suchanek, Małgorzata Sokołowska-Wojdyło</i>	144
10.1. Osutki plamisto-grudkowe	145
10.2. Pokrzywka polekowa	147
10.3. Rumień trwły/utrwalona reakcja polekowa	150
10.4. Zespół Stevensa-Johnsona (SJS)//toksyczna nekroliza naskórka	151
10.5. Zespół DRESS	154
10.6. Ostra uogólniona osutka krostkowa	156
10.7. Polekowe zapalenie naczyń	157
10.8. Zespół SDRIFE	158
10.8.1. Symetryczna wyprzeniowa i zgięciowa osutka wywołana lekiem	158
10.9. Polekowe odczyny z fotonadwrażliwości	160
10.9.1. Podsumowanie	160
10.10. Skórne działania niepożądane leków onkologicznych – <i>Małgorzata Sokołowska-Wojdyło</i>	161
Piśmiennictwo	167
11. Choroby układowe tkanki łącznej	169
11.1. Toczeń układowy, podostry skórny i skórny – <i>Małgorzata Sokołowska-Wojdyło</i>	169
11.1.1. Definicja	169

11.1.2. Epidemiologia	169
11.1.3. Etiologia i patogeneza	170
11.1.4. Objawy kliniczne	172
11.1.5. Rozpoznanie i rozpoznanie różnicowe.	172
11.1.6. Leczenie	176
11.2. Twardzina – <i>Hanna Ługowska-Umer</i>	179
11.2.1. Twardzina układowa	179
11.2.2. Twardzina ograniczona	182
11.3. Zapalenie skórno-mięśniowe – <i>Małgorzata Sokołowska-Wojdyło</i>	186
11.3.1. Definicja	186
11.3.2. Epidemiologia	186
11.3.3. Etiologia i patogeneza	186
11.3.4. Objawy kliniczne	187
11.3.5. Rozpoznanie i rozpoznanie różnicowe.	189
11.3.6. Leczenie	190
11.4. Mieszana choroba tkanki łącznej – <i>Małgorzata Sokołowska-Wojdyło</i>	192
11.4.1. Definicja	192
11.4.2. Epidemiologia	192
11.4.3. Objawy i objawy kliniczne	192
11.4.4. Rozpoznanie i rozpoznanie różnicowe.	193
11.4.5. Leczenie	193
11.5. Zespół Sjögrena– <i>Hanna Ługowska-Umer</i>	193
11.5.1. Definicja	193
11.5.2. Epidemiologia	194
11.5.3. Etiopatogeneza	194
11.5.4. Objawy kliniczne	194
11.5.5. Rozpoznanie i rozpoznanie różnicowe.	195
11.5.6. Leczenie	195
11.6. Zespół antyfosfolipidowy – <i>Hanna Ługowska-Umer</i>	195
11.6.1. Definicja	195
11.6.2. Epidemiologia	195
11.6.3. Etiopatogeneza	195
11.6.4. Objawy kliniczne	196
11.6.5. Rozpoznanie i rozpoznanie różnicowe.	196
11.6.6. Leczenie	196
Piśmiennictwo	197
12. Zapalenia małych naczyń skóry – <i>Magdalena Lange</i>	199
12.1. Definicja i klasyfikacja zapaleń naczyń	199
12.2. Leukocytoklastyczne zapalenie naczyń skóry.	203
12.2.1. Definicja	203
12.2.2. Epidemiologia	203
12.2.3. Etiopatogeneza	203
12.2.4. Objawy kliniczne	204
12.2.5. Rozpoznanie i rozpoznanie różnicowe.	205
12.2.6. Leczenie	205
12.3. Pokrzywka naczyniowa	206
12.3.1. Definicja	206
12.3.2. Epidemiologia	206
12.3.3. Etiopatogeneza	206

12.3.4. Objawy kliniczne	206
12.2.5. Rozpoznanie i rozpoznanie różnicowe.	207
12.2.6. Leczenie	208
Piśmiennictwo	208
13. Choroby pęcherzowe – Wioletta Barańska-Rybak	209
13.1. Pęcherzyca	209
13.1.1. Pęcherzyca zwykła	210
13.1.2. Pęcherzyca liściasta	212
13.1.3. Pęcherzyca paraneoplastyczna	212
13.2. Pemfigoid	212
13.2.1. Pemfigoid pęcherzowy	212
13.2.2. Pemfigoid bliznowiącejący błon śluzowych	215
13.3. Choroba Duhringa	216
13.4. <i>Epidermolysis bullosa acquisita</i>	217
13.5. Linijna IgA dermatozą pęcherzową	219
13.5.1. Objawy kliniczne	219
13.5.2. Etiologia	219
13.5.3. Leczenie	220
Piśmiennictwo	220
14. Nowotwory skóry	221
14.1. Stany przednowotworowe skóry – Michał Sobjanek, Martyna Ślawińska.	221
14.1.1. Rogowacenie słoneczne	221
14.1.2. Róg skórny	224
14.1.3. Postóneczne zapalenie czerwieni wargowej.	224
14.1.4. Uszkodzenie rentgenowskie skóry	225
14.1.5. Rogowacenie arsenowe lub wywołane produktami smoły pogazowej	226
14.1.6. Skóra pergaminowa i barwnikowa	226
14.1.7. <i>Epidermodysplasia verruciformis</i>	227
14.1.8. Rogowacenie białe	228
14.2. Wybrane łagodne nowotwory skóry – Michał Sobjanek, Martyna Ślawińska	229
14.2.1. Torbile naskórkowe.	229
14.2.2. Brodawka łojotokowa.	231
14.2.3. Rogowiak kolczystokomórkowy	232
14.2.4. Znamię łojowe	233
14.2.5. Wrodzone znamiona barwnikowe	233
14.2.6. Nabyte znamiona barwnikowe	234
14.2.7. Znamię atypowe	235
14.2.8. Zespół FAMMM	236
14.2.9. Znamię Suttona	236
14.2.10. Znamię Spitz	237
14.2.11. Znamię Reeda	238
14.2.12. Znamię błękitne	238
14.2.13. Znamiona akralne	239
14.2.14. Bliznowiec	240
14.2.15. Włókniak miękki.	240
14.2.16. Włókniak twardy	241
14.2.17. Naczyniak krwionośny dziecięcy	242

14.2.18. Ziarniniak naczyniowy	242
14.2.19. Naczyniak rubinowy	242
14.2.20. Tłuszczak	243
14.2.21. Nerwiakowłókniak	244
14.3. Nieczerniakowe nowotwory skóry	244
– Michał Sobjanek, Martyna Ślawińska	244
14.3.1. Rak podstawnokomórkowy skóry	245
14.3.2. Olbrzymi rak podstawnokomórkowy skóry	249
14.3.3. Rak kolczystokomórkowy skóry	250
14.4. Czerniak – Michał Sobjanek, Martyna Ślawińska	255
14.5. Chłoniaki pierwotne skóry – Małgorzata Sokolowska-Wojdyło	262
14.6. Mastocytoza– Magdalena Lange	271
14.6.1. Definicja	271
14.6.2. Epidemiologia	271
14.6.3. Etiopatogeneza	271
14.6.4. Objawy kliniczne	272
14.6.5. Rozpoznanie i rozpoznanie różnicowe	276
14.6.6. Leczenie	277
Piśmiennictwo	279
15. Owrzodzenia podudzi – Wioletta Barańska-Rybak, Dorota Mehrholz	282
15.1. Etiologia owrzodzeń	286
15.2. Przewlekła niewydolność żylna	286
15.3. Owrzodzenia tętnicze	293
15.4. Owrzodzenia mieszane	294
15.5. Leczenie miejscowe	295
15.6. Oczyszczanie ran	295
15.7. Kontrola infekcji w rannie	295
15.8. Dobór opatrunku	297
15.9. Pielęgnacja brzegów rany i otaczającej skóry	299
15.10. Podsumowanie	299
Piśmiennictwo	299
16. Zmiany skórne w chorobach wewnętrznych	301
16.1. Zmiany skórne w cukrzycy – Monika Sikorska	301
16.1.1. Zespół stopy cukrzycowej	302
16.1.2. Obumieranie tłuszczowe	303
16.1.3. Rogowacenie ciemne	304
16.1.4. Dermopatia cukrzycowa	305
16.1.5. Obrzęk stwardniały skóry	306
16.1.6. Choroba pęcherzowa w przebiegu cukrzycy	306
16.2. Zmiany skórne w chorobach tarczycy – Monika Sikorska	307
16.2.1. Niedoczynność tarczycy	308
16.2.2. Nadczynność tarczycy	309
16.3. Piödermia zgorzelinowa – Wioletta Barańska-Rybak	310
16.3.1. Epidemiologia	310
16.3.2. Etiopatogeneza	310
16.3.3. Obraz kliniczny	311
16.3.4. Leczenie	312
16.4. Choroba przeszczep przeciw gospodarzowi – Hanna Ługowska-Umer	313
16.4.1. Definicja	313

16.4.2. Epidemiologia	313
16.4.3. Etiologia i patogeneza	314
16.4.4. Objawy kliniczne	314
16.4.5. Rozpoznanie i rozpoznanie różnicowe	316
16.4.6. Leczenie	316
16.5. Rewelatory nowotworowe – <i>Izabela Błażewicz</i>	316
16.5.1. Bezwzględne skórne zespoły paraneoplastyczne	317
16.5.2. Względne skórne zespoły paraneoplastyczne	321
Piśmiennictwo	323
17. Zaburzenia rogowacenia – <i>Marta Stawczyk-Macieja</i>	324
17.1. Grupa rybiej łuski	324
17.1.1. Klasyfikacja	324
17.1.2. Rybia łuska zwykła	327
17.1.3. Rybia łuska sprzężona z chromosomem X o dziedziczeniu recesywnym	327
17.1.4. Rybia łuska wrodzona o dziedziczeniu autosomalnym recesywnym	328
17.1.5. Zespół Comela-Nethertona	328
17.2. Grupa rogowców dloni i stóp	329
17.2.1. Rozlany epidermolityczny rogowiec dloni i stóp	331
17.3. Choroby przebiegające z dyskeratozą i akantolizą	332
17.3.1. Choroba Dariera	332
17.3.2. Choroba Hailey-Hailey	333
Piśmiennictwo	334
18. Terapia dermatologiczna	335
18.1. Leczenie miejscowe – <i>Hanna Ługowska-Umer</i>	335
18.1.1. Podłożo	336
18.1.2. Wybrane grupy leków stosowanych miejscowo	337
18.2. Leczenie ogólne – <i>Hanna Ługowska-Umer</i>	339
18.2.1. Kortykosteroidy	339
18.2.2. Leki immunosupresyjne	340
18.3. Fototerapia – <i>Marta Stawczyk-Macieja, Aneta Szczerkowska-Dobosz</i>	344
18.3.1. Mechanizm działania fototerapii	345
18.3.2. Sztuczne źródła światła	346
18.3.3. Fotochemoterapia	347
18.3.4. Wskazania	348
18.3.5. Ocena nadwrażliwości na UVR	348
18.3.6. Zasady stosowania fototerapii i fotochemoterapii	349
18.4. Kriochirurgia – <i>Martyna Ślawińska</i>	351
18.4.1. Definicja i zasada działania	351
18.4.2. Wskazania	351
18.4.3. Przeciwwskazania	353
18.4.4. Techniki	353
18.5. Elektrochirurgia – <i>Martyna Ślawińska</i>	354
18.5.1. Definicja i zasada działania	354
18.5.2. Wskazania	355
18.5.3. Przeciwwskazania	355
18.5.4. Techniki	356
Piśmiennictwo	357

19. Choroby przydatków	358
19.1. Choroby włosów – Martyna Sławińska, Michał Sobjanek	358
19.1.1. Podstawowe informacje o cyklu włosowym	358
19.1.2. Podejście diagnostyczne	359
19.1.3. Łysienie bliznowacajjące	359
19.1.4. Łysienie niebliznowacajjące	360
19.1.5. Nieprawidłowości w strukturze łodygi włosa	360
19.1.6. Łysienie niebliznowacajjące	362
19.1.7. Pierwotne łysienie bliznowacajjące z naciekiem limfocytowym	372
19.1.8. Pierwotne łysienie bliznowacajjące z naciekiem neutrofilowym	376
19.1.9. Pierwotne łysienie bliznowacajjące z naciekiem mieszanym	379
19.1.10. Nieprawidłowości w strukturze łodygi włosa	380
19.2. Choroby paznokci – Michał Sobjanek	381
19.2.1. Wybrane zaburzenia płytka paznokciowej	382
19.2.2. Wybrane inne schorzenia aparatu paznokciowego	389
Piśmiennictwo	392

CZĘŚĆ II

20. Kiła – Iwona Rudnicka, Tomasz Pniewski, Sławomir Majewski	397
20.1. Epidemiologia	397
20.2. Etiopatogeneza	398
20.3. Obraz kliniczny i przebieg choroby	399
20.4. Kiła wcześniea	400
20.5. Kiła późna	411
20.6. Kiła ośrodkowego układu nerwowego	412
20.7. Kiła wrodzona	414
20.8. Badania diagnostyczne	416
20.8.1. Wykrywanie krętków białych	416
20.8.2. Kitowe odczyny serologiczne	417
20.8.3. Diagnostyka kitły wrodzonej	419
20.8.4. Badanie płynu mózgowo-rdzeniowego	420
20.9. Podstawy rozpoznania i różnicowanie	421
20.10. Leczenie i kontrola po leczeniu. Postępowanie epidemiologiczne	422
Piśmiennictwo	425
21. Wrzód miękki – Iwona Rudnicka, Tomasz Pniewski	427
21.1. Epidemiologia	427
21.2. Etiopatogeneza	427
21.3. Obraz kliniczny	427
21.4. Badania diagnostyczne	428
21.5. Podstawy rozpoznania	428
21.6. Różnicowanie	428
21.7. Leczenie	429
Piśmiennictwo	429
22. Ziarnica weneryczna pachwin – Iwona Rudnicka, Tomasz Pniewski	430
22.1. Epidemiologia	430

22.2. Etiopatogeneza	431
22.3. Objawy kliniczne	431
22.4. Badania diagnostyczne	433
22.5. Podstawy rozpoznania i różnicowanie	433
22.6. Leczenie	434
Piśmiennictwo	434
23. Ziarniniak pachwinowy – Iwona Rudnicka, Tomasz Pniewski	436
23.1. Epidemiologia	436
23.2. Etiopatogeneza	436
23.3. Objawy kliniczne	437
23.4. Badania diagnostyczne	437
23.5. Podstawy rozpoznania i różnicowanie	437
23.6. Leczenie	438
Piśmiennictwo	438
24. Zapalenia cewki moczowej i szyjki macicy	
– Beata Mlynarczyk-Bonikowska	439
24.1. Epidemiologia	439
24.2. Etiopatogeneza	440
24.3. Obraz kliniczny	444
24.4. Badania diagnostyczne	451
24.5. Podstawy rozpoznania	452
24.6. Różnicowanie	453
24.7. Leczenie	453
24.8. Podsumowanie	458
Piśmiennictwo	459
25. Opryszczka narządów płciowych – Sławomir Majewski, Iwona Rudnicka	461
25.1. Obraz kliniczny	462
25.1.1. Najważniejsze informacje dla pacjentów z opryszczką genitalną	465
25.2. Opryszczka genitalna u kobiet ciężarnych	466
25.3. Zapobieganie zakażeniom HSV w ciążę	469
25.4. Opryszczka noworodkowa	469
Piśmiennictwo	470
26. Zmiany okolic narządów płciowych związane z zakażeniem HPV	
– Sławomir Majewski, Tomasz Pniewski, Iwona Rudnicka	472
26.1. Brodawki płciowe	474
26.1.1. Epidemiologia	474
26.1.2. Etiopatogeneza	474
26.1.3. Obraz kliniczny	474
26.1.4. Badania diagnostyczne	478
26.1.5. Podstawy rozpoznania i różnicowanie	479
26.1.6. Leczenie	479
26.2. Bowenoid papulosis	480
26.2.1. Epidemiologia	480
26.2.2. Etiopatogeneza	481
26.2.3. Obraz kliniczny	481
26.2.4. Badania diagnostyczne	481

26.2.5. Podstawy rozpoznania i różnicowanie	481
26.2.6. Leczenie	482
26.3. Choroba Bowena/Erytroplazja Queyrata	482
26.3.1. Epidemiologia	482
26.3.2. Etiopatogeneza	482
26.3.3. Obraz kliniczny	482
26.3.4. Badania diagnostyczne	483
26.3.5. Podstawy rozpoznania i różnicowanie	484
26.3.6. Leczenie	484
26.4. Rak sromu, rak pręcia i rak odbytu	484
26.4.1. Epidemiologia	484
26.4.2. Etiopatogeneza	485
26.4.3. Obraz kliniczny	485
26.4.4. Badania diagnostyczne	487
26.4.5. Podstawy rozpoznania i różnicowanie	487
26.4.6. Leczenie	487
26.5. Szczepienia przeciw genitalnym typom HPV	488
Piśmiennictwo	489
27. Zmiany skórne i na błonach śluzowych w przebiegu zakażenia HIV	
– Sławomir Majewski, Iwona Rudnicka, Tomasz Pniewski	491
27.1. Epidemiologia	491
27.2. Etiopatogeneza	492
27.3. Obraz kliniczny	493
27.3.1. Kategoria kliniczna A	494
27.3.2. Kategoria kliniczna B	496
27.3.3. Kategoria kliniczna C	497
27.4. Najczęstsze zmiany skórne i na błonach śluzowych w przebiegu HIV/AIDS	497
27.4.1. Zakażenia bakteryjne	497
27.4.2. Zakażenia wirusowe	499
27.4.3. Grzybice skóry i błon śluzowych	504
27.4.4. Zakażenia pasożytnicze skóry	506
27.4.5. Mięsak Kaposiego	507
27.4.6. Zmiany polekowe	508
27.4.7. Zespół zapalny rekonstytucji immunologicznej	509
27.5. Badania diagnostyczne	510
27.6. Podstawy rozpoznania i różnicowanie	510
27.7. Leczenie i profilaktyka zakażeń HIV	510
27.7.1. Leczenie	510
27.7.2. Profilaktyka przed ekspozycją	511
27.7.3. Profilaktyka po ekspozycji	511
27.7.4. Profilaktyka transmisji wertykalnej HIV	512
Piśmiennictwo	513
Skorowidz	515